

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

3. Quid sit causalitas causæ materialis, ac formalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

in duas species, in materiam ex qua, & in materiam in qua: forma diuiditur tanquam in duas species, in formam informantem & inhaerentem: & finis diuiditur tanquam in duas species, in finem cui & finem cuius, de quibus postea.

Solet hic examinari, quid sit causalitas causae vt sic. Sed resolutio patebit ex dicendis de causalitatibus causarum in particulari. Solet praeterea examinari, an causa debeat esse prior ac perfectior quam effectus: sed hoc etiam examinandum refero ad disputationem de comparatione causarum inter se, & cum effectibus.

QVÆSTIO III.

Quid sit causalitas causae materialis ac formalis.

Quid causalitas.

21. **P**er causalitatem intelligitur hic illud, à quo res formaliter denominatur causa; unde quia res denominatur causa dupliciter, nempe in actu primo, & in actu secundo, duplex considerari potest causalitas: vna in actu primo, à qua scilicet res denominatur causa in actu primo, qualiter denominari potest, etiam si nihil actu causet, modo habeat virtutem, qua possit causare. Altera in actu secundo, à qua formaliter denominatur causa actu causare, qualem denominationem nequit habere, quin habeat effectum in actu existentem. Non agimus autem hic de causalitate in actu primo, quia non est difficultas vilius momenti, quin consistat in ipsamet entitate materiae & formae, & in respectu aptitudinis identificato ipsis realiter, quem dicunt, quatenus sunt aptae & potentes producere illos effectus, respectu quorum dicuntur causae.

Quid in actu secundo.

Agitur ergo hic praecipue de causalitate in actu secundo, à qua denominatur haec causa causare actum suos effectus. Vt autem, in quonam consistit haec causalitas, melius declaratur, praemittendum est quosnam effectus habeat causa materialis; & quos formalis: circa quod non video aliam posse esse controuersiam, quam de nomine, suppositis iis, quae diximus libro primo de educatione formarum ex potentia materiae, ac subiecti.

Quos effectus habet materialis causa.

22. Itaque in primis effectus principalissimus tam materiae, quam formae est compositum substantiale ex illis resultans, maxime si sit quid distinctum realiter ab illis simul sumptis & vnitis, vt docuimus supra cum Scotistis communiter.

Deinde, alius effectus materiae est quaecumque forma ex ipsius potentiaeducta, saltem quae non sit causalitas eius. Omnis enim talis dependet à materia, tanquam à priori in esse, & conseruari; nec aliquid impedit, quo minus dicatur effectus eius tam bene, quam efficientis; cum non minus ab ea quam ab efficiente dependeat dependentia etiam à priori. Quamuis autem hoc ita sit, posset adhuc tamen dubitari, an hic effectus competat materiae, quia materia est formaliter; nam quemadmodum intellectus habet virtutem effectiuam intellectionis in se ipso, & exercet circa intellectionem rationem causae materialis & efficientis; ita posset quis imaginari, quod materia exerceret ratione causae materialis circa illas formas, eas recipiendo praecise, quemadmodum recipit animam rationalem, & praeterea rationem causae efficientis, in eas influendo, & quod sint effectus ipsius sub hac ratione, non sub primis quod si ita esset, non essent huiusmodi formae effectus materiae, quia causa materialis est, sed quia causa efficiens.

Formaeeductae sunt effectus causae materialis vt materialis & non vt efficientis.

Verum tenendum est cum communi sententia, quod hi effectus sunt effectus materiae, quia materia est, non quia efficiens, tum quia harum formarum dantur aliae causae effectivae sufficientes, absque eo, quod materia effectiue ad illas concurrat, quales non dantur respectu intellectionis, vt suo loco ostendetur: tum quia nemo dicit materiam efficere etiam partialiter illas formas, quod tamen dici deberet, si ab ipsa dependent, tanquam ab efficiente, sicut dicitur quod intellectus producat in se intellectionem; & est verisimile, quod propterea iste modus loquendi non sit in vsu, quia omnes Philosophi supposuerunt non adesse talem concursum effectiuum in materia ad illas formas: unde quamuis non posset ostendi aliquo efficaci argumento, quod non sit talis concursus, tamen quia etiam

nec potest ostendi quod sit, melius tenetur communis sententia, & accommodatur res ipsa communi modo loquendi, praesertim cum possit forma habere dependentiam in fieri, & conseruari à materia absque influxu effectiuo materiae.

23. Alius effectus materiae recensetur vnio ipsius ad formam, & generatio passiva seu mutatio ipsius ad formam: & quidem *Mastrius disp. 5. q. 3. a. 2.* videtur supponere vnionem illam, & generationem hanc esse diuersos effectus. Sed imprimis quantum ad hoc omnino fallitur, per hoc enim formaliter, quod vnietur materia formae, quamuis nihil profus aliud in illa poneretur, mutaretur à priuatione ad formam; nec vllum profus est indicium distinctionis realis inter generationem illam, & vnionem.

An vnio sit effectus materiae.

Quantum ad illud, an vnio sit effectus materiae, est quaestio de nomine, & dicendum est quod si sit causalitas qua mediante causet, melius dicitur non esse effectum ipsius, sicut nec actio dicitur esse effectus causae efficientis. Si vero non sit causalitas eius, potest vocari effectus eius non minus, quam aliae relationes, quae non sunt causalitates, & habent pro causa materiali suum subiectum.

Quinam sit effectus formae.

24. Quantum autem ad effectus formae alios à composito, quod supra dixi esse effectum eius, assignatur communiter pro effectu informatio seu actualitatio materiae, seu communicatio sui ipsius materiae. Verum si rem ipsam explicemus, in hac actualtatione nihil reperitur, quod sit aliud à forma, & respectu cuius forma potest habere rationem causae secundum definitionem praemissam causae, praeter ipsam vnionem, qua vnietur materiae. Certum autem est, quod non sit causa formalis istius vnionis, imo potius est causa materialis eius, si tamen sit causa eius villo modo. Dicitur tamen causa formalis extrinseca materiae, quia est forma adueniens materiae, & non conclusa essentialiter in ratione materiae, & dicitur esse causa formalis, cur materia dicatur actualtata, & determinata, ac informata, quia non ab alio habet formaliter has denominationes, quam à forma sibi vnita; de quo quantum ad rem non potest esse difficultas, parum autem curandum est de nomine. Alter effectus formae est expulsio alterius formae secum impossibilis, vt expulsio formae ligni per formam ignis, expulsio frigoris per calorem. Et hic effectus vocatur effectus secundarius formae, tum quia per accidens est ad introductionem formae, quod praecesserit alia forma impossibilis, quae expelleretur, tum quia reuera forma primaria ordinatur ad informandum subiectum, & constituendum totum, non vero ad expellendam aliam formam, quia natura per se non intendit destructionem rerum; sed mere per accidens illam medietur.

Prima sententia.

25. His suppositis de materiae & formae effectibus, communior sententia videtur esse quod causalitas materiae circa formameductam & compositum sit vnio, qua mediante vnietur formae tali vnione, vt forma ab illa dependeat in fieri & conseruari, & quod causalitas formae circa compositum sit etiam vnio, qua forma vnietur materiae informando ipsam. Ita *Suarez disp. 15. sect. 4.* *Ruius hic tract. de materiali causa. Auerfa q. 12. sect. 3.*

Secunda sententia.

Hurtadus vero hic disp. 5. sect. 3. & Amicus tract. 10. q. 4. dub. 1. concedunt vnionem esse causalitatem, tam materiae, quam formae circa compositum; negant vero vnionem materiae esse causalitatem eius respectu formae, & dicunt hanc causalitatem consistere in receptione actionis agentis.

Fonseca 5. Met. c. 2. q. 3. sect. 2. assignat duplicem causalitatem materiae circa formam, vniam, qua recipit, & hanc exercet etiam erga animam rationalem; alteram, qua sustentat, quam exercet circa formaseductas solummodo.

Tertia sententia.

Complutenses tenent causalitatem materiae in fieri, esse generationem receptam in materia; causalitatem vero in facto esse, esse vnionem substantialem, prout recipitur in materia.

Quarta sententia.

Mastrius dicit causalitatem materiae non consistere in receptione actionis agentis, aut in vnione; sed in concursueductiuo explicato per habitudinem, ex quo aliud educitur.

Alij

Alij Scotistæ putant necessarium esse influxum aliquem materiæ in formam eductam, qui influxus antecedit, saltem naturæ, vniõnem.

CONCLUSIO I.

26. *Causalitas materiæ in actu secundo respectu cuiuscumque formæ absolute siue substantialis siue accidentalis distinguitur realiter & a materiâ & a formâ, & etiam ab aliqua vniõne etiam simul sumptis.* Hæc est iuxta principia communia Scotistarum ac ipsius Scoti, quibus probat relationes extrinsecas aduenientes dari. Eam etiam ex recentioribus tenet *Arriaga disp. 8. sect. 2.*

Probat manifeste, quia posset materiâ, & forma quæcumque talis esse vnita absque eo, quod materiâ causaret actu formam, sicut de facto est vnita animæ, quam tamen non causat: ergo id, à quo habet actualiter causare formam, & id à quo formaliter forma habet dependere à materiâ, est distinctum realiter ab omnibus illis simul sumptis, & à fortiori, à quolibet ex illis in particulari seorsim sumpto.

Confirmatur efficaciter, quia potest Deus producere formam & postea eam vnire materiæ tali vniõne, qualis vnitur anima rationalis corpori: sed tum materiâ non causaret illam formam, cum non dependeret illa forma à materiâ, neque in fieri, neque in conservari: ergo possumus omnia illa stare absque causalitate materiæ. Maior paret quia in hoc nulla est repugnantia. Dixi in conclusione, ab aliqua vniõne, & non ab omni propter dicenda conclusione sequenti.

CONCLUSIO II.

27. *Non datur aliquid positum realiter distinctum à materiâ, & vniõne, quæ vnitur formæ, per quod causet actu formam aut compositum siue in fieri, siue in facto esse.* Hæc est iuxta primam, & communior sententiam contra reliquos dicendi modos aliorum authorum supra specificatos.

Probat, quia si poneretur vnio talis, à qua dependeret in esse, & fieri forma, in materiâ, secluso quocumque alio, causaret formam, & compositum, forma enim necessario dependeret tum à materiâ, mediante tali vniõne & compositum necessario resularet ex materiâ, & forma sic vnitis: ergo nihil aliud realiter distinctum à materiâ, & tali vniõne datur in materiâ, per quod causet actu aut formam, aut compositum in fieri aut facto esse.

Confirmatur, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate: sed nulla prorsus est necessitas ponendi aliquid distinctum realiter à materiâ, & vniõne, quod dicatur actu causare formam aut compositum in fieri aut facto esse.

Dices necessitatem esse ex eo, quod compositum & forma sunt realiter distincta, & consequenter, quod debent produci per actiones seu causalitates realiter distinctas.

Respondeo negando sequelam; nam quamvis effectus disparati realiter distincti exigant causalitates realiter distinctas, tamen quando effectus ita sunt subordinati, vt ad productionem vnus necessario sequatur alterum ita, vt de potentia absoluta nequeat produci primum, quin secundum producat, causalitas vna realis sufficit ad vtrumque in eadē causâ, ita autē contingit in proposito: ergo ex hoc capite non sunt multiplicandæ causalitates.

Confirmatur quia ideo potissimum colligimus causalitatem causæ efficientis esse distinctam realiter ab applicatione ad passum, & vniõnem formæ ac materiæ esse distinctam realiter ab instantia ac dispositionibus materiæ, quia potest esse causa efficiens applicata absque causalitate; & materiâ indistans à formâ ac disposita ad ipsam absque vniõne: ergo cum vnio nequeat esse absque causalitate materiæ circa compositum, non debet dici quod causalitas eius circa compositum sit distincta ab vniõne.

28. *Probat* secundo. Si esset aliquid distinctum à materiâ, & vniõne in materiâ, per quod causaret formam ac

compositum, vt distingueretur realiter ab vniõne, deberet posse separari ab vniõne, aut è contra vnio ab ipso; vel deberet produci ab vniõne, aut producere vniõnem; vel deberet subiectari in subiecto realiter distincto à subiecto vniõnis: quia nullum est indicium distinctionis realis præter alterum ex tribus: sed illud non subiectaretur in diuerso, sed in eodem subiecto cum vniõne, nempe in materiâ primâ; nec produceret, aut esset productio vniõnis, aut è contra: id enim gratis assereretur; nec posset esse absque vniõne, aut vnio absque illo: ergo non distingueretur realiter ab vniõne.

29. *Probat* tertio specialiter contra illos, qui ponunt influxum aliquem præuium materiæ in formam antecederent ad vniõnem, quia ille influxus non posset distinguui ab influxu efficiendi, quem habet intellectus in ordine ad intellectionem, quam in seipso producit: ergo non deberet dici influxus causæ materialis, sed efficiētis, & consequenter nequit esse causalitas causæ materialis.

Adde, non posse dari influxum terminatum ad formam eductam antequam vnatur, quia alias forma educta non educeretur, sed crearetur, quod est absurdum: nam per hoc dicitur anima rationalis creari, quod priusquam intelligatur induci in subiectum, aut vniri ipsi, intelligatur produci ac terminare influxum causæ sui productivæ.

Hinc sequitur, per idem realiter causari formam & compositum in fieri & facto esse, & consequenter si per generationem intelligant *Complutenses* aliquid distinctum ab vniõne, male eos dicere quod generatio sit causalitas materiæ in fieri, & vnio in facto esse.

Sequitur secundo, si per concursus eductivum explicatum per habitudinem ex quo aliquid, intelligat *Magistri* aliquem concursus actualem, qui dicat aliquid positum reale distinctum à materiâ & vniõne, male cum sentire, dum multiplicat entia sine necessitate.

Sequitur tertio, male dicere eundem q. 4. a. 1. quod forma existat antequam sit intime præsens materiæ; nam non existit, nisi per vniõnem; & pro quocumque instanti temporis aut naturæ est vnio, forma est intime præsens materiæ, nec existentia realis præsupponitur præsentia, quando per præsentiam ponitur ipsa res existens.

30. *Obijciunt* primo authoritatem *Scoti* qui in 4. disp. 13. q. 1. cum enumerasset plures respectus agentis, qui interueniunt, dum producit aliquod compositum, nempe respectum transmutationis ad subiectum, in quo producit formam; respectum eductionis ad formam, quæ educitur; respectum productionis ad compositum, quod producit; dicit respectum eductionis esse intrinsecus aduenientem: ergo non potest consistere in vniõne materiæ, quia hæc est extrinsecus adueniens.

Respondeo Scotum ibi non facere mentionem vllam de causalitate materiæ, sed solum de causalitate & actione agentis: vnde quamvis eductio actiua pertinet ad agens esset relatio intrinsecus adueniens, tamen eductio materialis, qua materiâ influit in formam, non debet esse talis.

Dices esse eandem rationem de vtraque eductione: ergo vel vtraque, vel neutra est talis respectus.

Respondeo conformiter ad ea, quæ dixi in Logica disputatione de actione, Scotum, quando vocat eductionem respectum intrinsecus aduenientem, non loqui de eductione, à qua habet res educi in fieri, sed de alia eductione, quæ sequitur ad illam necessario iuxta communiorē tum sententiam: illa autem prima eductio, à qua causa denominatur actualiter educere, est respectus extrinsecus adueniens, & coincidet cum actione transmutatiua, quam expresse vocat *Doctor* relationem extrinsecus aduenientem: vnde eductio, qua materiâ dicitur materialiter causare formam, eodem modo potest esse respectus extrinsecus adueniens, & consequenter potest consistere in vniõne, non obstante hac difficultate.

31. *Obijciunt* secundo, potest dari vnio materiæ ad formam, quæ educitur, absque eo, quod educatur illa forma, aut quod materiâ causet ipsam materialiter, sicut datur de facto vnio corporis ad animam rationalem absque eductione animæ, aut causatione materiali eius: ergo

Materiam non habet influxum præuium ad vniõnem in for-
mam.

causalitas materiæ aliquid addit supra entitatem materiæ, ac vnionem. Probatur antecedens, quia, si Deus produceret extra subiectum formam ignis, & eam postea vniret materiæ; non educeretur ex potentia materiæ, nec consequenter materiæ magis causeret ipsam, quam de facto causeret animam rationalem, & tamen vniretur ipsi, & faceret eum ipsa vnum per se, non minus quam de facto facit; nameductio impertinenter se habet ad constituendum vnum per se cum materiæ.

Confirmatur, quia ex vi vnionis forma non dicitur produci, aut recipere esse, sed supponitur prius habere esse, antequam sit vnio: ergo aliquid aliud debet superaddi, per quod materiæ dicatur dare esse formæ.

Confirmatur secundo, quia recipiens, quatenus tale, non dat esse recepto: sed materiæ quatenus habens vnionem ad formam est recipiens: ergo vt sic non dat esse formæ, quam recipit, & consequenter debet superaddi ipsi aliquid aliud, per quod det esse formæ.

Respondetur distinguendo antecedens: vnio talis, à qua dependeat forma in esse & fieri, nego: à qua non dependeat, nec in esse, nec in fieri, concedo antecedens, & nego consequentiam.

Ad primam confirmationem respondeo negando antecedens, loquendo de vnione, quæ de facto est ad formas eductas.

Ad secundam confirmationem, respondeo etiam negando maiorem, loquendo de recipiente tali modo particulari, quale recipiens est de facto materiæ respectu formarum, quæ ex ipsa educuntur.

32. *Obiicitur tertio*, prius est formam existere, quam habere vnionem ad materiæ: sed non habet existere causaliter à materiæ in illo priori absque causalitate distincta à materiæ, nec illa causalitas distincta potest esse vnio materiæ, quia vnio materiæ non præcedit vnionem formæ, vnio autem formæ non est in illo priori: ergo aliquid aliud distinctum à materiæ & vnione superaddi debet. Probatur maior, quia omne subiectum est prius natura existens, quam forma in ipso subiectata: sed vnio formæ est forma subiectata in forma, tanquam in subiecto: ergo forma debet prius existere, quam sit vnio.

Confirmatur primo, quia potest intelligi forma existere sine eo, quod intelligatur vnio eius; non vero potest intelligi vnio eius, quin intelligatur existere: ergo prius natura est formam existere, quam esse vnitam.

Confirmatur secundo, quia sicut modus essendi per se competit materiæ: ita modus essendi in alio competit formæ: ergo sicut materiæ est prius existens, quam competit ipsi modus essendi per se: ita forma debet esse prius existens, quam competit ipsi modus essendi in alio, & consequenter quam competit ipsi vnio, per quam formaliter habet esse in alio.

Confirmatur tertio, quia vnio formæ habet pro causa materiali formam, & dependet à forma in fieri & conseruari magis, quam ipsa forma dependet à materiæ, quandoquidem forma possit esse absque materiæ supernaturaliter; vnio vero nec supernaturaliter quidem potest esse absque forma: ergo forma præsupponitur vnioni; & ergo vltimè vnio non potest esse ratio ponendi formam, quia aliàs daretur mutua causalitas in causis realiter agentibus, quod est contra Scotistas & veritatem, vt videbimus postea.

33. *Respondetur* negando maiorem, & distinguendo maiorem probationis: si forma illa non sit ratio ponendi ipsum existens, concedo; si sit, nego; & concessa minore, nego consequentiam, quia vnio est ratio ponendi formam in esse existentis, quoties educitur.

Ad primam confirmationem, respondeo distinguendo antecedens: potest intelligi forma existere absque vnione dependenter à causa materiali, nego; independenter à tali causa, concedo antecedens, & nego consequentiam.

Ad secundam confirmationem, respondeo negando antecedens, quia modus essendi per se identificatur materiæ, & est inseparabilis ab ipsa: modus autem essendi in alio non identificatur formæ: potest enim forma esse absque

ullo subiecto de potentia absoluta, & consequenter absque modo essendi in alio.

Deinde falsum est suppositum consequentis, nempe, quod modus essendi per se competit materiæ post existentiam: est enim vel de essentia eius, vel saltem proprietas ipsius, & consequenter præsupponitur potius existentia, quam postponitur.

Dices, modus essendi sub forma tam naturaliter competit materiæ, quam modus essendi in materiæ competit formæ, & est etiam æque inseparabilis ab ipsa: ergo sicut ille modus non est causalitas, per quam ponitur materiæ: ita neque vnio formæ est causalitas, per quam ponitur forma.

Respondeo, negando consequentiam, quia supponuntur ad modum illum materiæ principia, & causalitates sufficientes ad eius productionem, & consequenter non debet dici produci per illum modum; antecedenter vero ad vnionem, non supponitur causalitas sufficiens, per quam producat formam, quia aliàs crearetur & non educeretur; vnde potest dici produci per vnionem, tanquam per causalitatem: adde ab extrinseco provenire, quod necessario materiæ habeat illum modum, & non ex indigentia ipsiusmet materiæ in ordine ad habendum suam existentiam propriam, vt patet ex dictis supra disp. 3. n. 59. fecus autem est de forma.

34. *Ad tertiam confirmationem*, quæ longe certe difficilior est, respondeo primo, nisi posset solui commode, potius propter eam dici debere, quod non detur duplex vnio inter materiæ, & formam, sed vniam sufficere subiectatam in materiæ; quàm quod aliquid aliud præter vnionem ponendum sit in materiæ, per quod causet formam. Et quamuis superius dixerimus dari duplicem vnionem, hoc tamen dictum est ex suppositione quod hæc difficultas solui possit; vnde si non possit solui commode, oppositum esset tenendum, & hæc ipsa ratio posset assignari, quare vnio non deberet poni ex parte formæ, licet poneretur ex parte materiæ: quod sincere insinuat placuit pro veritate examinanda.

Respondeo secundo, distinguendo antecedens pro vtraque parte, pro prima quidem sic; vnio habet pro causa materiali proprie dicta formam, hoc est, pro causa influente in vnionem materialiter, nego; pro causa materiali improprie dicta, hoc est pro causa, in qua producit absque influxu, concedo antecedens. Pro secunda parte sic: magis dependet à formâ, tanquam ab influente, nego; tanquam ab aliquo cum quo habet maiorem connexionem, concedo antecedens, & nego consequentiam primam: secunda autem habet connexionem cum prima. Itaque quemadmodum relatio actionis subiectata secundum nos in agente, habet tam necessariam connexionem cum termino, vt non possit esse absque termino, & tamen non præsupponit terminum, nec dependet ab ipso, tanquam à priori, quia est ratio ponendi terminum: ita vnio formæ, licet habeat tam necessariam connexionem cum forma, vt nequeat esse absque forma, tamen non præsupponit formam nec dependet à forma tanquam à priori, sed potius forma dependet ab ipsa, tanquam à priori.

35. *Dices*: ergo creatur; quia omnis forma, quæ non educitur, nec dependet à subiecto tanquam à priori, creatur: ergo vnio illa creatur, quod est absurdum.

Respondeo negando consequentiam, & distinguendo probationem, si non sit essentialis ratio ponendi subiectum, transeat; si sit, nego.

Dices iterum (quidquid sit de creatione, in qua posset esse questio de nomine) quantum ad rem ipsam, si posset produci vnio formæ independenter à materiæ influxu, non esse vllum inconueniens, quia ceteræ formæ possint similiter produci, & sic vniuersim tolleretur influxus causæ materialis. Nec refert, quod sit hæc disparitas, quod vnio illa sit causalitas passiva, ceteræ autem formæ non sint tales, nam adhuc restat ostendendum, cur si causa secunda potest producere formam, quæ est causalitas absque influxu subiecti aut causæ materialis, non possit similiter absque tali influxu producere formam,

formam, quæ non est causalitas; nam ex eo, quod sit causalitas non sequitur aliud, quam quod sit ratio producendi, quod reuera non videtur facere ad propositum.

Sunt aliqui, etiam Scotistæ, qui propter hanc difficultatem putant admittendam mutuam causalitatem realem, & physicam, saltem inter causalitatem passiuam, qua producit effectus, & ipsum effectum, & consequenter inter vnionem subiectatam in forma, si sit causalitas formæ, & ipsam formam: sed hic suppono, nihil absurdius quam hoc admitti posse in doctrina Scoti.

Itaque respondeo negando sequelam, & dando disparitatem inter vnionem formæ & alias formas, quæ non sunt causalitates, præsertim absolutas, quod possit dari ratio, cur vnio illa nequeat produci nisi in subiecto, absque influxu subiecti, nimirum quia ex natura sua essentialiter est determinatio subiecti talis, & consequenter, quamuis subiectum non influat in ipsum, debet produci in subiecto: non potest autem dari ratio, cur aliæ formæ absolutæ nequeant produci, nisi in subiecto, si subiectum non debeat influere in ipsas, quandoquidem non sunt essentialiter determinationes subiecti, vt patet ex eo, quod possint existere absque omni subiecto supernaturaliter: ergo non eodem modo de ipsis quantum ad hoc discurrendum, ac de vnione.

Dices: ergo saltem posset dici quod vt vnio illa non producit dependenter à subiecto, tanquam à causa influente, eodem modo aliæ relationes non educerentur à suis subiectis.

Respondeo primo, hoc potius concedendum, quam negandam hanc doctrinam.

Respondeo secundo, negando consequentiam; quia est ratio specialis, ob quam hæc vnio non posset caulari materialiter, quæ non est de aliis relationibus, vnde non est eodem modo discurrendum de illis.

36. *Obiicit quarto:* vnio materiæ causatur à causa efficiente: ergo non est causalitas materiæ, quia causalitas vnus non causatur per aliam causam.

Respondetur primo, negando consequentiam, quamuis enim causalitas efficientis nequeat caulari per aliud efficiens præsertim creatum, tamen non video ex quo capite esset inconueniens, quod causalitas materiæ posset produci per causam efficientem, quæ educit formam ex potentia materiæ.

Respondetur secundo negando antecedens: neque enim illa vnio producit per efficiens sic, vt efficiens habeat actionem aliquam propriam immediate terminatam ad illam; sed eo modo quo actio efficientis emanat ab ipso immediate, quando applicatur sufficienter materiæ, ac ad sunt cæteræ dispositiones requisitæ: ita etiam causalitas materiæ, ac consequenter illa vnio, si sit causalitas eius, emanat ab ipso quando applicatur efficienti, & dependet quidem illa causalitas ab efficiente in hoc sensu, quod non emanaret, nisi adesset efficiens, quemadmodum causalitas efficientis dependet à materia; neutra vero causalitas dependet ab altera causa tanquam ab influente in illam, & in hoc consistit subordinatio illarum causarum, quod neutra possit habere actionem suam, nisi applicetur altera.

37. *Obiicit quinto*, non remanet causalitas materiæ, nisi quamdiu remanet causalitas efficientis, sed materia cum vnione manet desinente causalitate efficientis, materia enim ignis producti ab alio manet vnita formæ istius ignis, etiam destructo igne producente: ergo causalitas materiæ dicit aliquid ultra materiam, & illam vnionem.

Confirmatur, quia causalitas materiæ in fieri non manet in facto esse, sed materia & vnio manent in facto esse: ergo causalitas materiæ, in fieri saltem, dicit aliquid distinctum à materia & vnione. Probatur maior quia causalitas in fieri solum manet pro instanti, pro quo verum est dicere, iam forma & compositum est, & immediate ante non fuit: sed hoc non est verum in facto esse: ergo.

Respondetur distinguendo maiorem; non remanet causalitas materiæ, nisi quamdiu remanet illa ipsa causalitas efficientis, quod primo cum ea concurrebat ad productio-

nem formæ & compositi, nego maiorem: nisi quamdiu manet illa causalitas, vel aliqua alia æquiualens, concedo maiorem; & concessa minori, nego consequentiam. It: quæ quemadmodum illa forma & compositum manet semper, dum remanet eadem materia sub forma, quamuis varietur causa productiua: ita etiam potest manere eadem causalitas materialis circa ipsa, quamdiu manet eadem materia sub forma, quamuis varientur causæ efficientes & suæ causalitates.

Ad confirmationem Respondeo etiam distinguendo maiorem, sub denominatione illa in fieri, concedo maiorem; secundum se sine illa denominatione, nego maiorem; & concessa minori, distinguo consequens; dicit aliquid aliud, quod sit causalitas, aut quid posituum, nego consequentiam; dicit aliquid, quod requiritur ad illam denominationem in fieri, concedo consequentiam, sed hoc non n æiudicat conclusioni.

pr 38. *Ad probationem maioris*, distinguo similiter maiorem, sub illa denominatione in fieri, concedo maiorem; secundum se & sine illa denominatione, nego maiorem; & concessa minori, distinguo consequens; sub denominatione illa in fieri, concedo, secundum se, nego consequentiam. Itaque eadem omnino est causalitas materiæ, quæ primo influat in formam & compositum, & quæ postea conseruat illa materialiter; & illa causalitas dicitur esse in fieri solummodo, quamdiu verum est dicere, iam est, & immediate ante non fuit, est autem in facto esse, quamdiu verum est dicere: iam est, & immediate ante fuit; vnde vt habeat denominationem in fieri, requiritur quidem aliquid ultra suam propriam entitatem, nempe negatio existentie ipsius pro tempore immediate præexistente; vt vero habeat denominationem causalitatis in facto esse, requiritur, quod existeret pro tempore vel instanti immediate præcedenti: sed nec negatio existentie ipsius pro tempore antecedenti est causalitas aut aliquid posituum; nec etiam existentia ipsius pro tempore antecedenti est causalitas quæ conseruat rem in facto esse, sed est conditio requisita vt sic conseruet: quod totum est conformæ principiis eorum, qui tenent, actionem, & conseruationem non esse productiones realiter distinctas, quando eadem est causa, quæ producit & conseruat absque interruptione, de quo postea.

39. *Obiicit sexto ex Arriaga disputat. 4. numero 83.* compositum substantiale productum de nouo, verbi gratia ignis, est idem numero in primo instanti, ac in secundo & tertio: ergo vnio non est actio, quæ productum fuit; & consequenter distinguitur realiter vnio à causalitate, per quam producitur.

Probatur consequentia prima, quia actio non est in secundo instanti, posset enim definire causa productiua in secundo instanti, sine qua tamen actio conseruari non potest; sed si sit idem numero in primo, & secundo instanti, vnio debet esse in vtroque instanti: ergo actio & vnio distinguuntur. Probatur minor, quia vnio est de essentia istius compositi, ergo si vnio non sit eadem numero, compositum non erit idem numero.

Respondetur primo, concedendo primam consequentiam & distinguendo secundum consequens: ergo distinguitur à causalitate causa efficientis, concedo; causa materialis, nego: nec verum est, vt postea dicam, quod vtrique hæc causalitas sit eadem realiter, vt hic author videtur supponere.

Respondetur secundo, admittendo gratis quod causalitas efficientis & materialis esset eadem realiter, negando consequentiam: ad cuius probationem dico actionem causæ productiue, & causalitatem materiæ identificatam ipsi, non esse in secundo instanti, negando tamen quod non esset idem numero compositum, dicitur enim idem numero ex identitate numerica partium, quamuis varientur vniones, quæ non sunt de essentia eius, sed conditiones sine qua non, aut causalitates quibus causatur. Quod si etiam vniones essent de essentia compositi, nõ esset absurdum dicere, quod non esset idem numero aut specie compositum, in quantum formaliter dicit vnionem. Vnde patet quam parum vigeat hæc obiectio.

CONCLUSIO II.

Vnio est
causalitas
materiæ.

40. *Ex suppositione quod nihil aliud requiratur, parum refert an dicatur vnio esse causalitas materiæ, an vero dicatur vnio esse conditio, qua posita, materia se ipsa causaret; melius autem videtur dicendum, quod ipsa vnio sit causalitas.* Hæc non proponitur ab ullo. Probatur prima pars, tum quia ad cognoscendum quomodo composita producantur, ac educantur formæ, sufficit cognoscere ex præcedenti conclusione, quod materia, posita tali vnione sola, causet, non curando an ipsa vnio sit formaliter causalitas nec ne, tum quia vtrumque potest probabiliter defendi.

Dices, non posse defendi probabiliter, quod causa efficiens se ipsa agat, & quod actio sit conditio, sine qua non ageret, non vero ratio formalis agendi: ergo similiter non potest defendi probabiliter, quod materia se ipsa causet, & quod vnio sit conditio prærequisita vt causet.

Respondeo negando consequentiam, & ratio disparitatis est, quod omnis conditio sine qua non, habet aliquem proprium effectum physicum formalem, vt applicatio habet approximare agens passo, calor habet expellere frigus: actio vero non habet aliquem effectum alium formalem, quam facere causam agentem: ergo debet necessario dici esse causa formalis tribuens illam denominationem agenti, non vero conditio sine qua non requisita ad illam denominationem. Vnio vero materiæ habet alium effectum formalem, quam esse causalitatem, nimirum vnire materiam formæ, & consequenter potest dici esse conditio requisita vt causet materia se ipsa, totum saltem; & dico totum saltem, quia difficile est asserere quod sit conditio requisita vt causet materia formam, nam vt esset talis conditio, deberet præsupponi ad causalitatem: sed hoc implicat, quia non prius potest vniri forma educata materiæ, quam educatur, nec e contra, etiam nostro modo cognoscendi.

Probatur ergo secunda pars, tum propter hoc vltimum, quia non nisi difficillime capi potest, quomodo vnio posset esse conditio requisita ad causationem formæ, tum quia nulla est difficultas in eo quod dicatur ipsamet esse causalitas, ex suppositione quod nihil aliud assignari debeat, quod sit causalitas; tum denique quia quando causa potest existere in rerum natura simul cum effectu, sine eo quod causet illum, melius videtur asserere quod causet per aliquid distinctum realiter, nisi id sit inconueniens: sed materia potest existere simul cum forma, vt si separaretur ac conseruaretur forma sine subiecto, absque eo quod causet formam, nec est inconueniens, quod per aliquid distinctum realiter causet illam: ergo melius dicitur quod sic causet: sed nihil aliud distinctum realiter assignari potest, præter vnionem: ergo per vnionem debet dici causare formaliter, tanquam per causalitatem.

CONCLUSIO III.

Causalitas
formæ est
vnio.

41. *Causalitas, qua mediante forma communicatur materiæ, & producit partialiter compositum, non est aliud distinctum ab vnione: & idem est dicendum de causalitate, qua expellit aliam formam.* Hæc sequitur ex dictis, & est omnium, quantum ad primam, & tertiam partem.

Probatur, quantum ad omnes partes, quia, posita vnione sola, communicatur materiæ, & causatur compositum, & expellitur alia forma, si præfuerit: ergo causalitas ipsius, qua præstat omnes illos effectus, non est quid distinctum ab illa vnione.

Confirmatur per omnia, quæ diximus circa conclusionem primam, & secundam, quæ huc facile applicari poterunt.

Obiicies contra tertiam partem, potest esse vnio formæ ad materiam, absque eo quod expellatur alia forma, ergo causalitas, per quam expellit aliam formam, non potest esse illa vnio, quia causalitas nequit esse absque suo effectu.

42. *Respondeo* distinguendo antecedens: si præfuerit alia forma, nego: si non præfuerit, concedo, & nego consequentiam: ad cuius probationem dico quod causalitas possit esse absque effectu secundo, si ad illum effectum

necessario requiritur aliqua conditio separabilis à causalitate. Ita autem contingit in proposito: nam destructio alterius formæ est effectus secundarius vnionis formæ, & requirit, tanquam conditionem sine qua non præexistentiam formæ destruendæ; quæ conditio est separabilis ab vnione: vnde bene potest esse vnio absque illa destructione, quamuis sit causalitas formalis, per quam sit formaliter illa destructio.

Dices: etiam posset, de potetia saltem absoluta, esse forma vnita absque eo quod destruat altera forma, quamuis præxisteret, de potentia enim absoluta duæ formæ contrariæ possent esse simul: ergo vnio non est causalitas, per quam secundo expellatur forma præexistens.

Respondeo negando consequentiam, illa enim destructio non est effectus secundarius vnionis sic, vt debeat necessario sequi ad illam; sed est effectus secundarius connaturalis solummodo ipsius, sic scilicet, vt connaturaliter exigat expulsionem ipsius: potest autem Deus impedire huiusmodi effectum, quamuis ponatur causa formalis, & etiam causalitas sua.

43. *Dices* adhuc: non potest dici quod causa formalis iam non expellat, & postea expellat, nisi postea habeat causalitatem aliquam, quam ante non habuit: sed forma vnita potest esse absque eo, quod actu expellat aliam formam præexistentem, casu quo Deus veller miraculose aliam formam expellendam conseruare, & postea illa forma vnita posset expellere illam formam, casu quo Deus non veller suum miraculosum modum agendi continuare: ergo postea accederet formæ aliquid, per quod formaliter expelleret, quod antea non habebat, sed illud non est vnio, quia illa ante fuit: ergo aliquid aliud distinctum realiter.

Respondeo negando maiorem: sufficit enim quod postea Deus nolit conseruare formam destruendam, & hoc intuitu formæ vnite, sicut conseruauit ipsam in priori instanti vel tempore simul cum forma expellente.

44. *Obiicies secundo*, contra secundam partem ex *Mastrio d. 5. q. 4. ar. 2. Scotus* expresse ait in 3. d. 2. lit. F. vnionem materiæ, & formæ in composito non esse causalitatem earum, sed conditionem sine qua non: ergo hæc conclusio, & etiam prima est contra Scotum.

Respondeo negando antecedens, neque enim eo loco mentionem facit de causalitate, sed dicit vnionem requiri quidem ad hoc quod totum sequatur tanquam conditionem, sed non esse tamen ipsum totum aut de essentia ipsius: potest autem vnio, quamuis sit causalitas, esse conditio sine qua non: nulla enim conditio ad effectum præuia est magis sine qua non, quam causalitas per quam producur formaliter; & sane quamuis compositum sequatur ad partes vnitas, & partes intelligantur vnite antequam causent totum, adhuc tamen non sequeretur quin vnio esset causalitas earum realiter, quidquid sit an formaliter sub ratione vnionis præcise deberet dici causalitas, vt patet ex dictis circa conclusionem primam.

QVÆSTIO IV.

An Deus possit seipso supplere causalitates materiæ ac formæ, earumque effectus.

45. *Q* Vandoquidem in confesso sit Deum posse se solo supplere causalitatem causæ efficientis, & illam etiam impedire non obstante quacumque applicatione præuia, primum quidem, producendo se solo absque concursu effectiuo causæ secundæ effectum, qui cum illo concursu produci solet connaturaliter; secundum vero, subtrahendo concursum suum à causa effectiua, à quo concursu cum illa essentialiter dependeat, non poterit sine dubio, eo subtrahito, aliquid producere. Querimus ergo similiter hic, an pari ratione posset impedire causalitates causæ formalis ac materialis, aut se solo præstare illos effectus, qui iis mediantibus præstari solent.

CONCLUSIO I.

Deus nequit se solo absque concursu materiæ & formæ producere totum compositum, atque adeo non potest supplere causalitatem materiæ aut formæ circa ipsum. Hæc

Nequit
Deus pro-
ducere to-
tum abs-
que con-
cursu ma-
teriæ &
formæ.